

Nr. Prot.
Nr. Dok. 202300356/2

Tiranë ___/___/2023

Lënda: *Rekomandohet përmirësimi i menjëhershëm i kushteve dhe i trajtimit të të dënuarve dhe të paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale në Berat.*

Drejtuar: **Z. Admir ABRILJA**
Drejtore i Përgjithshëm i Burgjeve

TIRANË

Z. Artan LLANGO
Drejtore i Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP)

BERAT

Të nderuar zotërinj,

Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës, trajtimit ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtërues, në vijim Mekanizmi Kombëtar (MKPT), seksion pranë Avokatit të Popullit, bazuar në nenin 19/1 të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999 "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar, dhe nenin 81 të ligjit nr.81/2020, datë 25.06.2020 "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", kreu një inspektim periodik në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) Berat, më datë 06.04.2023, sipas planit të inspektimit të miratuar nga Avokati i Popullit. Në përbërje të grupit inspektues ishin z. Hazbi Selita, znj. Gloria Çarkaxhiu dhe znj. Nertila Qafzezi, me detyrë nd/komisionerë pranë Mekanizmit Kombëtar.

Objektivi kryesor i inspektimit ishte vlerësimi i kushteve në IEVP Berat, për garantimin e sigurisë, jetës, shëndetit dhe krijimin e ambienteve rekreative për të burgosurit që vuajnë dënimin në këtë institucion, me qëllim rehabilitimin dhe riintegrimin e tyre; trajtimi dhe respektimi i të drejtave të të burgosurve në përputhje me dispozitat ligjore dhe nënligjore, si dhe aktet ndërkombëtare për këtë qëllim; kontrolli dhe administrimi i dokumentacionit që evidenton punën e kryer sipas sektorëve, si dhe masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të Avokatit të Popullit të bëra në inspektimin e mëparshëm.

Avokati i Popullit nëpërmjet Mekanizmit Kombëtar, pasi u njoh me konstatimet e grupit inspektues, ka të drejtën e detyrimit ligjor t'ju parashtojë gjetjet e këtij inspektimi dhe të bëjë rekomandimet përkatëse.

Shënime të përgjithshme

Inspektimi në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Berat u zhvillua në kuadër të vizitave periodike monitoruese për vitin 2023, në institucionet penitenciare.

Grupi i inspektimit bazuar në metodologjinë e inspektimit në burgje, zhvilloi paraprakisht një takim në mungesë të drejtorit të institucionit z.Artan Llango me shefin e policisë të komanduar z.Jonus Brahusi, i cili u njoh me qëllimin e inspektimit.

Në vijim të takimit, drejtuesit e institucionit informuan në lidhje me plotësimin standarteve kushtet e lidhur me jetesës për të burgosurit, ambientet e përbashkëta dhe aktivitetet që zhvillohen në institucion, masat e marra për trajtimin psiko-social dhe shëndetësor të të burgosurve nga sektorët përgjegjës, si dhe për zbatimin e rekomandimeve të MKPT-së në inspektimin e mëparshëm.

Nga informacioni rezultoi se, me urdhër të Ministrit të Drejtësisë Nr.8927/1, datë 27.09.2018, “Për kategorizimin e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale”, i ndryshuar, Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale IEVP-së Berat është klasifikuar burg i sigurisë së zakonshme, me një seksion siguri të zakonshme dhe një seksion paraburgimi.

Organika e institucionit përbëhej nga 146 punonjës, prej të cilëve 34 punonjës ishin staf civil dhe 112 ishin punonjës me uniformë të sektorit të shërbimit të sigurisë të institucionit. Aktualisht, organika e IEVP Berat, përbëhej nga sektori i burimeve njerëzore dhe shërbimeve, sektori ligjor, sektori financiar, sektori i logjistikës, sektori shëndetësor dhe sektori i policisë. Në përgjithësi organika ishte e plotësuar, por edhe këtu kishte mungesa në sektorin shëndetësor. **Ky sektor**, përbëhej nga 1 (një) mjek i përgjithshëm part-time, 5 (pesë) ndihmës mjekë, 1 (një) farmacist në mungesë dhe 1 (një) stomatolog part-time. Ndërkoh struktura nuk parashikon mjek part-time por mjek me kohë të plotë prandaj nuk është plotësuar pozicioni nëse ka vetëm një mjek part-time. Po ashtu, kishte mungesa në pozicionin e elektro-mekanikut në stafin civil, ndërsa në sektorin policor kishte 6 vende vakante në rolin bazë.

Institucioni i Ekzekutimeve të Vendimeve Penale Berat, kishte një kapacitet maksimal prej 160 personash. Në ditën e inspektimit, në mjediset e institucionit ishin 118 persona, nga të cilët 41 persona të dënuar dhe 77 të paraburgosur¹.

---

¹Urdhërit i Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve, nr. 5719 prot, datë 05.05.2023 “Për miratimin e kapaciteteve të institucioneve të Ekzekutimeve të Vendimeve Penale”.

Gjithashtu, grupi i inspektimit kërkoi informacion për situatën e popullimit. Referuar statistikave, ky institucion ka patur mbipopullim për periudhën Tetor - Dhjetor 2022 dhe për periudhën Janar - Prill 2023. Konkretisht:

- Tetor 117 persona (91 të p/b dhe 26 të dënuar)
- Nëntor 129 persona (88 të p/b dhe 41 të dënuar)
- Dhjetor 118 persona (78 të p/b dhe 40 të dënuar)
- Janar 120 persona (79 të p/b dhe 41 të dënuar)
- Shkurt 121 persona (80 të p/b dhe 41 të dënuar)
- Mars 120 persona (77 të p/b dhe 43 të dënuar)
- Prill 118 persona (77 të p/b dhe 41 të dënuar)

Sikurse paraqitet nga statistikat e raportuara, në IEVP Berat nuk ka patur situata mbipopullimi sipas urdhërit zyrtar të Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve, për përcaktimin e standardeve të dhomave të banimit nëpër IEVP.

Ndërkoh shtimi me shtretër në dhomat e banimit duke i kufizuar të burgosurve parametrat e nevojshëm të hapësirës dhe sipërfaqes jetike për një person në dhomat e banimit nuk do të thotë se është brenda kapaciteteve zyrtare të institucionit, si dhe përbën shkelje të standardeve të jetesës të të burgosurve. Në këtë kuadër, shkelja e këtyre standardeve bazike për jetesë, përbën trajtim jo dinjitoz të personave që vuajnë dënimin në këtë institucion.

Godina në regjimin e brendshëm dhe infrastruktura e institucionit ishin të përshtatura për të përballuar kapacitetin maksimal, si dhe dinamikën e lëvizjes së të paraburgosurve, që ndryshon pothuajse çdo ditë.

Përsa i takon plotësimin të rekomandimeve të Institucionit të Avokatit të Popullit nga inspektimi i datës 28.01.2022², nga informacioni dhe evidentimi në vend i kushteve ku mbahen dhe trajtohen të paraburgosurit, si dhe intervistat konfidenciale të zhvilluara me grupe e individë në këtë institucion, rezultoi se:

1. **Ishte zbatuar pjesërisht rekomandimi**, për hidroizolim të tarracës të godinës së banimit, për eliminimin e lagështirës në dhomat e të paraburgosurve, por jo në ambientet e përbashkëta të dusheve dhe tualeteve.
2. **Ishte zbatuar pjesërisht rekomandimi**, për riparimin, e sistemit qendror për ngrohje/ftohjen e ambienteve të brendshme të institucionit, por ende nuk kishte të furnizimit me ujë të ngrohtë në çdo kohë, për mbajtjen e higjienës personale të të paraburgosurve dhe të ambienteve të përbashkëta, në përshtatje dhe me kushtet klimaterike të zonës.

---

² Dërguar rekomandimi nr. K4/I4-2 prot, datë 24.06.2022 “Për përmirësimin e kushteve dhe trajtimit të të dënuarve dhe të paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Berat”.

3. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për furnizimin me detergjentë dhe pajisje higjieno-sanitare shtesë sipas normativave mujore për të burgosurit, për mbajtjen e higjienës dhe pastërtisë personale, dhomave të banimit dhe ambienteve të përbashkëta; ushtrimin e kontrolleve të vazhdueshme nga drejtuesit e institucionit, për verifikimin e furnizimit me detergjentë, sipas normativave mujore për të burgosurit, si dhe marrjes së firmave të cilat vërtetojnë marrjen në dorëzim të këtyre materialeve prej tyre.
4. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për ofrimin e produkteve bazë të domosdoshme për të dënuarit dhe të paraburgosurit në IEVP Berat, nëpërmjet njësisë tregtare online.
5. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për shtimin e operatorëve telefonik dhe vënien në punë të tyre, për plotësimin e nevojave të të burgosurve për kryerjen e bisedave telefonike me familjarët e tyre.
6. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për mobilimin me orenditë e nevojshme dhe pajisjen me materiale informuese, për të mundësuar realizimin e takimeve mes të dënuarve dhe fëmijëve të mitur të tyre në kuadrin e garantimit të prindërimit në distancë.
7. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për ndryshimin e Urdhrit të përbashkët të Ministrisë të Drejtësisë nr.104/5 prot., datë 19.07.2006 dhe Ministrisë të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale nr.205/3 prot., datë 27.07.2006 “*Për miratimin e normave të ushqimit ditor për të dënuarit*”.
8. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për plotësimin e palestrës me materiale, si gira, shtanga sipas peshës dhe vegla të tjera që ndihmojnë të paraburgosurit të kalojnë kohë shpërndarë në këtë drejtim.
9. **Ishte zbatuar rekomandimi**, për rritjen e numrit të aktiviteteve kulturore, sportive dhe sociale nga sektori psiko-social, me pjesëmarrjen e gjerë të personave të burgosur, që të ndikojnë në formimin dhe ri-integrimin e këtyre personave.

Ndërkohë, që një pjesë e rekomandimeve të paraqitura nga Avokati i Popullit në inspektimin e kaluar, nuk kishin gjetur zbatim dhe nuk ishin plotësuar³.

Më konkretisht:

1. ***Nuk ishte zbatuar rekomandimi***, për eliminimin e mbipopullimit në IEVP Berat, pasi kjo situatë ka sjellë për pasojë shkeljen e të drejtave jetike të personave të paraburgosur që vuajnë dënimin në këtë institucion, si dhe përbën shkelje të standardeve të parashikuara në aktet ligjore dhe aktet ndërkombëtare për këtë qëllim.
2. ***Nuk ishte zbatuar rekomandimi***, për të garantuar akomodimin e të dënuarve dhe të të paraburgosurve në mjedise të përshtatshme banimi, duke respektuar normat në minimum të hapësirës për person, në institucione të tilla, që janë 6m² për dhomat për një person dhe 4m² për person, kur në to sistemohen më shumë të dënuar.
3. ***Nuk ishte zbatuar rekomandimi***, për akomodimin e personave të moshës 18-21 vjeç në dhoma të veçanta, sikurse parashikohet në manualët e sigurisë për këtë kategori.

³ Kthim pergjigje të shkresës tonë nr.1434/1 prot, datë 14.07.2022 nga Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Berat.

4. ***Nuk ishte zbatuar rekomandimi***, për krijimin e Sektorit të Kujdesit të Veçantë (SKV), në IEVP Berat.
5. ***Nuk ishte zbatuar rekomandimi***, për plotësimin e organikës të stafit mjekësor të institucionit me mjek të përgjithshëm me kohë të plotë, stomatolog dhe farmacist të punësuar me kohë të plotë.
6. ***Nuk ishte zbatuar rekomandimi***, për pajisjen e institucionit me autoambulancë, për transportin e të sëmurëve në rastet e emergjencave shëndetësore.
7. ***Nuk ishte zbatuar rekomandimi***, për rritjen e pranisë së punonjësve të sektorit juridik dhe sektorit psiko-social në kontakte të përditshme me personat që vuajnë dënimin në këtë institucion, për dhënien e këshillimeve ligjore dhe sqarimet për zgjidhjen e kërkesave dhe ankesave që ata mund të paraqesin.
8. ***Nuk ishte zbatuar rekomandimi***, për vendosjen në sektorin e protokoll/arshivës të institucionit, të një regjistri të veçantë për regjistrimin e kërkesë/ankesave⁴ që kanë të burgosurit dhe mënyrën e zgjidhjes së tyre, ku të evidentohet edhe marrja në dorëzim e shkresave zyrtare me përgjigje nga institucionet, në lidhje me ankesat e të burgosurve, kur ata iu drejtohen institucioneve qëndrore dhe atyre të pavarura.
9. ***Nuk ishte zbatuar rekomandimi***, për instalimin e një skaneri në ambientet e IEVP Berat, për të bërë të mundur kontrollin me efikasitet të ushqimeve për të dënuarit dhe të paraburgosurit.
10. ***Nuk ishte zbatuar rekomandimi***, për funizimin 24 orë në ditë me ujë të pijshëm në IEVP Berat.

Avokati i Popullit vendos theksin në disa problematika janë të natyrës strukturore dhe thelbësore si ai mungesave të gjata të stafit mjekësor apo furnizimit me ujë të pijshëm për kohë të përshtatshme nëse është e pamundur për 24 orë.

Grupi i inspektimit në vijim të punës, vizitoi mjediset në regjimin e brendshëm të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Berat, u njoh me regjistrat dhe dokumentacionin e disa praktikave që kanë të bëjnë me të drejtat e të burgosurve, si dhe zhvilloi intervista në mënyrë konfidenciale me të dënuarit/paraburgosurit në dhomat e tyre.

Në përfundim, grupi i inspektimit administroi gjithashtu kopje të dokumentacionit, të disa praktikave sipas sektorëve, konkretisht:

- Organikën e Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale Berat
- Raport Incidenti
- Regjistër të kërkesë/ankesave
- Regjistër të vizitave mjekësore
- Dosje Psiko-Sociale
- Gjendja e Popullimit 6 mujor
- Program i individualizuar trajtimi për të rinjtë

---

⁴ Neni 58, pika 6 e ligjit nr.81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”.

- Memo
- Urdhër për miratimin e numrit të puntorëve të të burgosurve
- Listën e të punësuarve të burgosur
- Informacion për numrin e kërkesë/ ankesave
- Informacion nga sektori shëndetësor
- Kopje të Komisionit të Pritjes
- Listë të apelit sipas godinës
- Librin e pritjes së të dënuarve ose të paraburgosurve
- Vlerësim sjellje për periudhën 6- mujore.

Trajtimi

Grupi i inspektimit mori informacion nga drejtuesit e institucionit dhe zhvilloi intervista konfidenciale me të burgosurit, në lidhje me trajtimin e këtyre personave nga stafi i institucionit, me qëllim identifikimin e rasteve të dhunës, përdorimin e forcës fizike tej kufijve të parashikuar me akte normative apo ushtrimit të presionit psikologjik ndaj kësaj kategorie; mënyrën e trajtimit dhe zgjidhjes së kërkesë/ankesave të të burgosurve; procedurat që ndiqen nga Komisioni për Pritjen e tyre në institucion dhe Komisioni për Dhënien e Masave Disiplinore; aktivitetet e zhvilluara; trajtimin shëndetësor të të dënuarve; cilësinë e ushqimit, furnizimin sipas normativave me detergjentë dhe mjete të higjienës personale, etj.

Nga informacioni dhe intervistat konfidenciale të zhvilluara me të paraburgosurit dhe të dënuarit rezultoi se, nuk kishte pretendime për raste torture, të dhunimit fizik ose psikologjik apo përdorimit të tepruar të forcës fizike ndaj këtyre personave, nga personeli i sigurisë së shërbimit të policisë apo punonjësit e stafit civil që shërbejnë në këtë institucion.

Godinat dhe ambientet e dhomave të banimit në regjimin e brendshëm ishin në gjendje të mirë teknike. Sektori i paraburgimit është i ndarë në godinë më vete nga sektorët e të dënuarve, të cilët janë akomoduar në 2 (dy) godina, 3 kateshe të ndara në disa sektorë. Ajo që ishte e rëndësishme për tu evidentuar ishte eliminimi i lagështirës në ambientet e brendshme të IEVP-së, por tualetet vijonin të kishin lagështirë dhe kishin nevojë për mbajtjen pastër nga ana higjieno-sanitare. Kjo problematikë është e mprehtë pasi ndikon në kushtet e përgjithshme të shëndetit të të burgosurve.

Gjatë intervistave të dënuarit/paraburgosurit ngritën ankesa që kishin të bënin me hapësirën e vogël të dhomave të banimit, duke patur parasysh faktin që, në dhoma ishin të akomoduar 2, 3 dhe 4 persona. **Hapësirat dhe sipërfaqet e dhomave nuk i përgjigjeshin standardit për normativën që ato duhet të plotësonin për një person**, ashtu siç është e sanksionuar në aktet ligjore e nënligjore dhe në aktet ndërkombëtare, për këtë qëllim.

Grupi i inspektimit, në intervistat me të paraburgosurit dhe të dënuarit evidentoi si shqetësimin kryesor, përkeqësimin e kushteve të jetesës në disa dhoma banimi, për shkak të mbipopullimit të tyre mbi kapacitetin fizik që ato kanë.

Gjithashtu nga intervistat konfidenciale të zhvilluara me të burgosurit, rezultoi se kishte disa ankesa që ishin të lidhura kryesisht me kushtet e përgjithshme të jetesës në institucion. Ato konsistojnë në prezencën e lagështirës në ambientet e përbashkëta, në tualete dhe në dushe, si dhe papastërtinë nga ana higjieno-sanitare.

Mungesa e ujit të rrjedhshëm në mjediset e banimit ishte një problematikë tjetër që u ngrit si ankesë nga të burgosurit. Sipas intervistave me të paraburgosurit dhe të dënuarit, furnizimi me ujë i ambienteve në regjimin e brendshëm kryhej me orar të reduktuar 3 herë nga 1.5 orë në ditë, kohë e cila është thelbësisht e pamjaftueshme për të plotësuar nevojat e higjienës personale dhe mbajtjen pastër të ambienteve të përbashkëta.

Të burgosurit e moshës 18-21 vjeç (gjithsej 2 të paraburgosur) ishin të shpërndarë në dy godinat e banimit, sipas nevojave për përshtatje, si dhe vlerësimit psiko-social dhe identifikimit të faktorëve të riskut, të kryer nga specialistët e sektorit të çështjeve shoqërore. Në këto kushte, këta të paraburgosur ishin akomoduar në dhoma me të paraburgosurit e tjerë. Përsa i takon aktivitetet psiko-sociale me këtë grup moshë, ato zhvillohen më vete nga specialistët e çështjeve shoqërore, ndërsa orari i ajrimit kryhej në orare të njëjta me të burgosurit e tjerë, ku nuk justifikohet shkelja e rregullores.⁵

Po ashtu, kishte ankesa dhe pretendime lidhur me kohëzgjatjen dhe zvarritjen e proceseve gjyqësore. Në lidhje me këto ankesa, të intervistuarve ju bë me dije nga grupi i inspektimit se, pavarësisht se këto ankesa nuk janë në juridiksionin dhe kompetencën e Institucionit të Avokatit të Popullit, ato do t'ju adresohen nga ana jonë autoriteteve shtetërore përgjegjëse dhe organeve përkatese të sistemit të drejtësisë.

Të burgosurit zhvillojnë aktivitetet në grupe dhe në bazë sektori si ajrimi, lojrat e tavolinës dhe ushtrime në palestër, sipas një grafiku të miratuar nga drejtori i institucionit, por shqetësimi që ato ngritën ishte për aktivitetet të larmishme kulturore-sportive dhe me pjesëmarrjen masive të të burgosurve. Sipas informacionit, mungesa e këtyre aktivitetëve bëhet e pamundur për shkak të mungesës së ambienteve në regjimin e brendshëm, por dhe për arsye sigurie për shkak të konflikteve mes të burgosurve.

Një problematikë e ngritur nga të dënuarit kishte të bënte me mosdhënien e lejeve shpërblyese⁶, të cilat janë ndërprerë që pas vendosjes së masave kufizuese në kuadër të pandemisë Covid-19. Ndërkohë që për sistemin penitenciar janë shfuqizuar të gjitha masat kufizuese, e drejta e të burgosurve për të përfituar leje shpërblyese ende nuk është lejuar. Sipas informacionit konstatohet se, ende nuk është miratuar udhëzimi i Ministrisë të Drejtësisë, ku të përcaktohen rregullat dhe

---

⁵ Në nenin 17 të Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve, përcaktohet se: “Të rinjtë e moshës nga 18 deri 21 vjeç, që akuzohen për kryerjen e një vepre penale, kur kanë qenë të mitur, mbahen në seksione të veçanta nga të burgosurit e tjerë të rritur”.

⁶ Neni 59 i ligjit 81/2020: “Të dënuarit, të cilët respektojnë rregullat e disiplinës dhe rregulloren e brendshme të institucionit, që janë të motivuar për të marrë pjesë në programet rehabilituese e të riintegritimit dhe nuk paraqesin rrezikshmëri shoqërore, kanë të drejtë të marrin leje shpërblyese, por jo më shumë se 20 ditë në vit”.

procedurat për dhënien e lejeve shpërblyese⁷. Vonesat në miratimin e akteve nënligjore për aplikimin e të burgosurve për lejeve shpërblyese, përbën shkelje të të drejtave ligjore për këtë kategori.

Ndërsa në aspektin psiko-social që ka kjo masë lehtësuese, mungesa e aplikimit për leje shpërblyese, nuk ndikon në motivimin e të burgosurve për të marrë pjesë në aktivitetet dhe programet rehabilituese të ri-integrimit. Ndaj është e domosdoshme nxjerrja sa më parë e udhëzimit për miratimin e procedurave për dhënien e lejeve shpërblyese për të burgosurit, si një e drejtë e përcaktuar në ligj dhe në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve.

Në intervistat me të burgosurit u ngrit si shqetësim mungesa në organikë e një mjeku me kohë të plotë, për shkak të nevojës që ata kishin për kryerjen në kohë të vizitave mjekësore apo lëshimit të rekomandimeve për vizita mjekësore pranë mjekëve specialist në Spitalin Rajonal Berat. Mjeku që kryente detyrën në këtë institucion nuk ishte me kohë të plotë, por ishte i punësuar me kontratë me kohë të pjesshme, konkretisht nga ora 09:00 deri në orën 13:00 të çdo dite të javës, dhe koha për të kryer vizita mjekësore nuk ishte e mjaftueshme, pasi numri i kërkesave të të burgosurve për vizita mjekësore ishte i lartë.

Koha në dispozicion për vizitat mjekësore nga mjeku ishte në varësi të numrit të kërkesave dhe diagnozës që paraqisnin të burgosurit dhe kryheshin brenda ditës ose maksimumi brenda 2 ditëve. Ndërsa, vizitat mjekësore pranë mjekëve specialist në Spitalin Rajonal të Beratit, në bazë të rekomandimit të mjekut të institucionit, kryheshin në varësi të garantimit të masave të sigurisë për lëvizjen e të sëmurëve nga I EVP për në spital, mundësisht menjëherë për rastet urgjente ose brenda një jave.

Në lidhje me stafin e institucionit, të burgosurit ngritën si shqetësim mungesën e prezencës së stafit të mjaftueshëm në sektorin juridik. Të burgosurit paraqisnin ankesa për punonjësit e këtij sektori në lidhje me nevojën që ata kishin për trajtime të kërkesave të tyre. Po ashtu dhe për vonesa në marrjen në kohë të kërkesë/ankesave të të burgosurve drejtuar drejtorit të institucionit, si dhe institucioneve të tjera qëndrore e të pavarura.

Gjithashtu, të burgosurit nuk ngritën shqetësim për ngrohje/ftohjen e dhomave të banimit. Sistemi i ngrohjes është funksional me “çillera” dhe ndizej me urdhër të Drejtorit të Institucionit në bazë të udhëzimit të dërguar nga Drejtoria e Përgjithshme të Burgjeve⁸.

Grupi monitorues inspektoi situatën e trajtimit, kushteve materiale dhe atyre higjienike të të burgosurve në ambientet e observim/veçimit. Ky ambient përbëhej nga 2 dhoma observimi dhe 3 dhoma veçimi. Në ditën e inspektimit në ambientin e observimit u konstatua se, dhomat ishin të pajisura me krevatë, dyshekë, batanije, si dhe çarçafë. Ambienti në tërësi ishte i lyster dhe ishte i

---

⁷ Në nenin 59 të ligjit 81/2020 thuhet shprehimisht se: “Procedurat e dhënies së lejeve përcaktohen me udhëzim të Ministrit të Drejtësisë”.

⁸ Urdhër me numër 1818 datë 09.2023 “Për limitet e harxhimit të karburanteve në automjete transporti, gjenerator, kaldaja për vitin 2023”.

pastër nga ana higjieno-sanitare. Nga ana tjetër në dhomat e veçimit dhe observimit mungonin pajisjet e domosdoshme për të përmbushur nevojat kryesore të jetesës, si tavolina, stola, komodina. Problematikë në këto ambiente ishte gjithashtu dhe mungesa e dushit për larjen e trupit të personave, pasi në mungesë të tij, larja e trupit duhet të bëhet në ambientet e dusheve të përbashkëta sipas sektorëve. Gjithashtu, siç e theksuam dhe më lart, mos furnizimi me ujë në 24 orë në I EVP Berat, përbën problem për ruajtjen e higjienës larjen e trupit dhe mbajtjen pastër të ambienteve të banimit.

Dhomat e banimit të të burgosurve, kishin tualete dhe lavamanë brenda në dhoma. Veç tyre, në çdo sektor kishte ambiente të përbashkëta që shërbenin si tualete dhe dushe për larjen e trupit.

Masat mbrojtëse

Në intervistat e zhvilluara me të burgosurit dhe stafin e institucionit u kërkua informacion për menyrën e funksionimit të sistemit të kërkesë/ankesave, ku rezultoi se sistemi ishte efektiv dhe funksionon pjesërisht në përputhje me urdhërin e Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve⁹. Në urdhër, përcaktohen personat përgjegjës të autorizuar të cilët në mënyrë periodike marrin kërkesë/ankesat e të dënuarve/paraburgosurve, kryejnë regjistrimin në regjistrin përkatës, protokollimin e tyre, si dhe trajtimin dhe kthimin e përgjigjes brenda afatit të përcaktuar nga titullari i institucionit¹⁰. Ky regjistër ruhet dhe administrohet nga sekretaria e institucionit.

Të paraburgosurit/dënuarit pasi plotësojnë një formular kërkesë/ankese ia dorëzojnë më pas punonjësit të sektorit psiko-social, sipas sektorëve që mbulonin. Më tej, punonjësi i edukimit, kërkesë/ankesat e të burgosurve brenda ditës i dërgonte në sekretarinë e institucionit ku protokolloheshin dhe pastaj i kalonin drejtorit të institucionit, i cili nëpërmjet sektorëve përgjegjës, kthente përgjigje në kohë sa më të shpejtë. Në çdo rast mungonte evidentimi i marrjes dijeni të shkresave.

Në varësi të objektit të kërkesë/ankesës, drejtori i institucionit urdhëronte me shkrim sektorët përkatës t'i kthenin përgjigje ankuesit, orientonte ankuesin ti drejtohej me shkresë zyrtare organit epror në DPB, si dhe organizonte takime me ankuesit në ambientet e regjimit të brendshëm, brenda një afatit 3 (tre) ditor. Gjatë vitit 2023 ishin evidentuar në regjistër gjithsej 1337 kërkesë/ankesa nga të paraburgosurit dhe të dënuarit, të cilat sipas shënimeve në regjistër ishin zgjidhur nga institucioni ose ishin adresuar në organin epror në DPB për ti zgjidhur ato.

Nga shënimet në regjistër, objekti i kërkesave kishte të bënte me kërkesa për takime me familjarë, kërkesë për takim me avokatë, komunikim me skype, vizita në spital, punësim ose kërkesë për blerjen e pajisjeve si TV ose frigorifer, etj.

Grupi i punës verifikoi të gjithë dokumentacionin ku evidentohej procedura e zhvillimit të mbledhjeve të Komisionit të Pritjes në institucion, për hyrjet e reja dhe pritjen e të paraburgosurve

---

⁹Neni 58, pika 5 e ligjit Nr.81/2020, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve".

¹⁰Neni 58 i ligjit Nr.81/2020, "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve".

apo të dënuarve. Mbledhjet dhe përbërja e Komisionit të Pritjes ishte e organizuar sipas urdhrat të drejtorit të IEVP-së për këtë qëllim. Praktika e punës të komisionit, regjistrohej në një regjistër të veçantë, i cili ishte i protokolluar dhe mbahej në sekretarinë e institucionit.

Sistemi i monitorimit me kamera vëzhgimi ishte funksional në ambientet e regjimit të brendshëm, si dhe në mjediset e jashtme të institucionit përgjatë 24 orëve. Të dhënat nga regjistrimet e kamerave ruhen në server për një periudhë 30 ditore.

Komunikimi me telefon i të burgosurve me familjarët e tyre, kryhej nëpërmjet telefonave me kartë 8 herë në muaj, të instaluar në mjediset e secilit sektor në regjimin e brendshëm. Numrat e telefonit të Institucionit të Avokatit të Popullit ishin të afishuar në korridoret e sektorëve. Nga verifikimi i numrave të telefonit të Avokatit të Popullit, rezultoi se të burgosurit nuk mund të komunikonin (pa pagesë) me institucionin tonë dhe as me numrat e organizatave të tjera në fushën e mbrojtjes së të drejtave të njeriut.

Gjithashtu, në lidhje me sistemin e aparateve të telefonave, ngelet problematik fakti që në sistemin e burgjeve aktualisht operon vetëm një kompani telefonike nga dy kompani që kanë funksionuar rregullisht, gjë e cila ka sjellë për pasojë zvogëlimin e numrit të aparateve në gjendje pune dhe uljen e minutazhit të kartave telefonike, shqetësim ky i ngritur në intervistat me të burgosurit edhe në IEVP-të e tjera.

Ambienti i takimeve të të burgosurve me familjarët në IEVP Berat, kishte 1 post për takime online, 4 poste për takime fizike me familjarët e të dënuarve, 3 poste për takime për të paraburgosurit, 2 dhoma prindërimi në distancë dhe 1 dhomë për takime speciale me familjarët. Nga intervistat, rezultoi se të burgosurit zhvillonin 4 takime fizike me familjarët e tyre, për të cilat nuk kishin ankesa në lidhje me planifikimin dhe kohëzgjatjen e orarit të takimeve¹¹. Nga këto takime, çdo i burgosur kur nuk mund të bëjë takim fizik, ka të drejtën ta zëvendësojë atë online për të komunikuar me familjarët e tyre.

dy dhomat e prindërimit në distancë ishte e pajisur me tavolinë dhe karrige, ku të burgosurit mundet të takonin fizikisht fëmijët e tyre. Gjatë takimeve me fëmijët dhe familjarët në këto dhoma, respektoheshin masat e sigurisë por dhe privatësia e takimit.

Në ambientin e takimeve ishte krijuar një mjedis i veçantë për të burgosurit që kishin fëmijë të vegjël, lidhur me ushtrimin e të drejtës së prindërimit në distancë. Ata mund të takoheshin në këtë

---

¹¹ Referuar Vendimit, nr.207 datë 06.4.2022 “Për Miratimin e Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve”, në nenin 70 përcakthet se: “Të burgosurit kanë të drejtën e zhvillimit të vizitës të paktën 4 (katër) herë në muaj me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes, me një kohëzgjatje të paktën 1 (një) orë. Kur organizimi i institucionit e lejon, i burgosuri mund të autorizohet të qëndrojë me anëtarët e familjes ose me persona të ndryshëm nga anëtarët e familjes përtej kufirit kohor të parashikuar”, dhe në pikën 12 të nenit 68 thuhet se “Në rastet e shpalljes së gjendjes së fatkeqësive natyrore, nevojave të sigurisë apo me kërkesë të të burgosurit, vizitat fizike mund të zëvendësohen me takimet virtuale nëpërmjet platformave të komunikimit online të instaluar në institucionet përkatëse të ekzekutimit të vendimeve penale”.

ambient pa barriera apo kufizime fizike, por dhoma kishte nevojë për investime dhe pajisje me orendi për të qenë e përshtatshme për këtë qëllim.

Në IEVP Berat, të dënuarit dhe të paraburgosurit ngritën si shqetësim mënyrën e kryerjes së kontrollit të ushqimeve nga institucioni. Evidentohet se në IEVP Berat kishte nevojë për instalimin e një skaneri, për të bërë të mundur kontrollin me efikasitet të ushqimeve.

Në IEVP Berat ishin të punësuar 14 të dënuar/paraburgosur, nga 14 persona që ishin miratuar sipas strukturës organike, në pozicione pune si sanitar, ndihmës kuzhiner, shpërndarës ushqimi, berber, mirëmbajtës, etj. Sipas intervistave me të paraburgosurit, punësimi paraqet interes për sa kohë që kushtet e punësimit dhe shpërblimi janë të rregulluara me aktet nënligjore, sikurse parashikohet në nenet 43 dhe 44 të ligjit nr.81/2020 *“Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”*; të Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve, miratuar me VKM-në nr. 209, datë 06.04.2022; VKM-në nr.602, datë 13.10.2021 *“Për përcaktimin e rregullave të posaçme për punësimin e të burgosurve, kushtet e punës, kohëzgjatjen dhe shpërblimin e saj”*; të urdhrin nr. 169, datë 16.05.2022 të Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve *“Për lidhjen e kontratës së punës me të burgosurit e punësuar për nevoja shërbimi në IEVP dhe pagesat e tyre në masën 40%”*. Avokati i Popullit vlerëson krijimin e mundësive për punësimin e personave të burgosur, në kuadër të garantimit të fitimit, ruajtjes dhe zhvillimit të aftësive për punë dhe njohurive profesionale, për riintegrimin në shoqëri pas përfundimit të kryerjes së dënimit.

Kushtet materiale

Kushtet materiale të IEVP-së, në funksion të të burgosurve për jetesë normale dhe aktivitete rehabilituese, përbëjnë një element shumë të rëndësishëm në respektimin e të drejtave të personave të privuar nga liria, të cilat duhet të garantohen në zbatim të akteve ligjore, nënligjore, si dhe akteve ndërkombëtare.

IEVP Berat është një institucion i ri, me infrastrukturë të plotë e funksionale në regjimin e jashtëm dhe të brendshëm të tij, sipas të gjitha standardeve të përcaktuara në dispozitat ligjore, nënligjore dhe aktet ndërkombëtare për këtë qëllim. Kushtet materiale të institucionit në funksion të të burgosurve, ishin të plotësuara dhe garantonin standarde të mira për jetesë normale dhe zhvillimin e aktiviteteve me karakter kulturor, edukativ dhe sportiv, për rehabilitimin e kësaj kategorie, me përjashtim të disa çështjeve të trajtuara më lart për lagështirën në ambientet e dusheve, çështjes së mbipopullimit dhe çështjes të mirëmbajtjes së vazhdueshme.

Grupi i inspektimit verifikoi plotësimin e kushteve në ambientet e regjimit të brendshëm të institucionit, sipas kërkesave ligjore dhe në respektim të standardeve më të mira për jetesë dhe aktivitete të të burgosurve.

Godina kryesore në regjimin e brendshëm të Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale të IEVP-së Berat, përbëhet nga 2 (dy) godina tre katëshe, me 40 dhoma në total. Nisur nga infrastruktura e brendshme, në katin e parë ndodhen ambientet e përbashkëta për takime me

familjarët, kuzhina dhe lavanderia. Ndërsa në katin e dytë ndodheshin salla tv, palestra, biblioteka, ambientet e kultit fetar, tualete të përbashkëta të këtyre ambienteve.

Ambientet në regjimin e brendshëm ishin sipas standardeve përsa i përket llojshmërisë, si klasat e edukimit dhe për këshillimin psiko-social në çdo sektor, dhomat për takimet me familjarët, dhomat e prindërimit në distancë, klasat ku zhvillohej mësimi dhe kurset profesionale, biblioteka, e cila konsistonte në një dhomë me disa raftë të vendosura në mur dhe një tavolinë të madhe, plotësuar me karrige, për të krijuar një ambient komod, si dhe ambiente kulti të ndara më vete për besimtarët mysliman dhe të krishterë, etj.

Sikurse e theksuam edhe më lart, një problem tjetër i evidentuar nga grupi i inspektimit ishte mbipopullimi në dhomat e banimit, pasi në dhoma u gjetën të akomoduar 2, 3 dhe 4 persona, si dhe tejkalimi i normës prej 4 m² hapësirë jetike për person, e cila konsiderohet shkëlqje e standardit të sipërfaqes së banimit që duhet të disponojë një person i burgosur¹². Shkëlqja e këtij standardi është evidentuar edhe nga Komiteti për Parandalimin e Torturës (CPT) me rastin e vizitave monitoruese në Shqipëri, i cili në përfundim të vizitës i ka rekomanduar autoriteteve shqiptare se: *“Të dënuarit/ paraburgosurit të akomodohen në dhoma jo më pak se 22 m² në rastet kur vendosen 6 veta në dhomë dhe 10m² në rastet kur vendosen 2 veta në dhomë. Gjithashtu, dhomat më të vogla se 6m² nuk plotësojnë standardet minimale për një dhomë burgu dhe duhet të nxirren jashtë shërbimi”*.

Në vijim të këtij rekomandimi, edhe në ligjin 81/2020 përcaktohet shprehimisht se: *“Në vendosjen e të paraburgosurve apo të të dënuarve mbahen parasysh kushtet dhe mundësitë konkrete të çdo IEVP-je, por në çdo rast duke iu siguruar kubatura jo më pak se 9m³ dhe sipërfaqja e banimit jo më pak se 4m² për çdo person të paraburgosur apo të dënuar, dritare që mundësojnë ajrim të mjaftueshëm dhe ndriçim natyral normal për të lexuar e punuar”*.¹³

Dhomat ishin të pajisura me orënditë e nevojshme për mbajtjen e sendeve personale dhe ruajtjen e ushqimit të të dënuarve dhe të paraburgosurve, por sikurse rezultoi në shumicën e rasteve këto orëndi e pajisje ishin siguruar nga familjarët e tyre. Materialet për fjetje si dyshekët, batanijet dhe çarçafët ishin në gjendje të mirë dhe të mirëmbajtura.

Dritaret mundësonin ndriçim natyral të bollshëm. Ambientet në regjimin e brendshëm kishin energji elektrike të pandërprerë për ndriçim dhe nevoja të përditshmërisë, që furnizohej nga rrjeti elektrik, por kishte dhe burim energjie rezervë me gjenerator, për furnizimin me energji elektrike në rast ndërprerjeje.

Çdo dhomë banimi kishte tualet më vete. Të burgosurve u shpërndanin detergjentëve për ruajtjen e higjienës vetjake të të burgosurve sipas normativës mujore, i cili shërben për të mbajtur dhomat e banimit pastër nga higjierno-sanitare. Ambientet e përbashkëta të dusheve për larjen e trupit ishin funksionale për çdo sektor, por kishte nevojë për mbajtjen pastër në vazhdimësi.

¹² Neni 3 i Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut, si dhe neni 30 i Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve.

¹³ Neni 33, pika 4 e ligjit 81/2020.

Në koridoret e regjimit të brendshëm kishte stola të cilët përdorshin për raste festash apo aktiviteteve nga të dënuarit/paraburgosurit. Gjithashtu, këto korridore ishin të pajisura me kabina telefonike të cilat mund të përdorshin nga të burgosurit. Në regjimin e brendshëm të çdo godine kishte dhoma këshillimi të cilat ishin funksionale.

Në dy godinat e I EVP Berat kishte 5 (pesë) ndarje ajrimi, 1 (një) fushë futbollit dhe 1 (një) fushë volejbollit. Grupi i inspektimit konstatoi se në mjediset e jashtme, që përdorshin për ajrim, të dënuarit dilnin me orare të cilat varionin nga 2 orë deri në 3 orë. Nga intervistat u konstatua se të paraburgosurit dhe të dënuarit lejoheshin të dilnin në ajrim të ndarë dhe në orare të ndryshme dhe se nuk kishin pasur probleme në këtë drejtim.

Larja e materialeve të fjetjes (çarçafë dhe batanije) dhe rrobave të trupit të të burgosurve, kryhej në lavanterinë e institucionit, pajisjet e së cilës ishin vendosur në një ambient më vete, me hapësirë dhe ishte funksionale. Ajo ishte e kompletuar me 5 lavatriçe, nga këto ishin funksionale vetëm 3 lavatriçe, pasi 2 ishin jashtë funksionit dhe 1 tharëse për rroba, e cila ishte në punë, ku ishte punësuar një i burgosur, sipas organikës së institucionit. Të burgosurit nuk ngritën shqetësim në këtë drejtim.

Ushqimi për të dënuarit dhe të paraburgosurit gatuhej në kuzhinën e institucionit, e cila ishte me hapësirë e sipërfaqe të madhe, si dhe me ambiente më vete për gatimin e ushqimit dhe për ruajtjen e tij. Kuzhina ishte e kompletuar me pajisje frigoriferike për secilin produkt ushqimor më vete, me pajisje kuzhine alternative (elektrike dhe gaz) për gatimin e vakteve ushqimore, si dhe me karroca dhe vaska nikelato për shpërndarjen e ushqimit deri te të burgosurit, të cilat ishin të reja dhe të një cilësie shumë të mirë.

Në kuzhinë ndodhej e afishuar kuota ditore, menyja, si dhe librezat shëndetësore të personelit të kuzhinës. Kampionët e ushqimit për secilin vakt ushqimor ruheshin në kushte frigoriferike. Gatimi i ushqimit kryhej sipas kategorive të përcaktuara në rregulloren e brendshme të burgjeve më vete për të burgosurit, për të punësuarit, si dhe për të sëmurët diabetik. Personeli i kuzhinës përbëhej nga 4 kuzhinerë sipas strukturës organike dhe 2 ndihmës kuzhinerë, të punësuar nga të dënuarit/paraburgosurit. Në intervistat me të dënuarit dhe të paraburgosurit, nuk u paraqitën ankesa lidhur me cilësinë e gatimit dhe shpërndarjen e ushqimit, por ata vijonin të kishin pretendime për larmishmërinë e tij.

Regjimi dhe aktivitetet

Regjimi ditor dhe aktivitetet me të burgosurit në I EVP Berat, zhvilloheshin sipas orarit të veprimeve ditore, të miratuara nga drejtori i institucionit. Sektori i çështjeve shoqërore kishte miratuar programe mujore për zhvillimin e aktiviteteve me të paraburgosurit dhe të dënuarit në bazë sektori dhe me grupe të burgosurish. Njëkohësisht, në dosjet e sektorit të çështjeve shoqërore, ndodhej edhe programi për këshillimet individuale, sipas nevojave të paraqitura nga të dënuarit, por edhe sipas grup moshave.

Orari i ajrimit për këtë periudhë ishte 2 (dy) orë në ditë, por ky orar ishte edhe më i gjatë në periudhën e verës, sikurse është e përcaktuar në Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve¹⁴, por në çdo rast, kohëzgjatja maksimale e ajrimit përcaktohet nga Drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve, në varësi të nevojave të sigurisë, veprimtarive të përbashkëta, punësimit ose vetëpunësimit, nevojave edukative dhe shkaqeve të tjera sipas nevojave të institucionit. Ambienti i kultit frekuentohet nga praktikuesit e fesë muslimane dhe besimtarët protestantë, me qëllim që ata të praktikojnë ritet e tyre fetare, sidomos gjatë festave fetare. Ata kërkonin të kenë më shumë aktivitete të përbashkëta edukative ose sportive, me qëllim formimin dhe rritjen e kapaciteteve për rehabilitimin e tyre. Një nga qëllimet e institucioneve të mbyllura penitenciare është ri-integrimi në shoqëri i të burgosurve, në momentin kur ata do të kryejnë denimin lënë burgun. Lidhur me qëllimin e aktiviteteve në burgje, Rregullorja Evropiane e Burgjeve parashikon se: *“Regjimi i ofruar për të gjithë të burgosurit përfshin një program të balancuar veprimtarish. Ky regjim u lejon të gjithë të burgosurve të kalojnë sa më shumë orë në ditë jashtë qelive të tyre, sipas nevojës për një nivel të përshtatshëm të ndërveprimit njerëzor dhe shoqëror”*¹⁵.

Gjatë inspektimit u vu re se zhvilloheshin aktivitete të përbashkëta nga të cilat mund të përfitonin të paraburgosurit, të cilat ishin kryesisht, lojërat e tavolinës siç janë lojëra me letra, domino, aktivitetet fetare, futboll, trajtimi periodik i temave sociale nga specialistët e edukimit në sektorin përkatës. Temat sociale janë realizuar në klasat e këshillimit duke krijuar fokus grupe me kategori të ndryshme me të paraburgosur dhe të dënuar, për ti ardhur në ndihmë rehabilitimit sa më shpejt në kushtet e privimit nga liria. Në ambientet e regjimit të brendshëm nga sektori i edukimit realizohet plani ditor i aktiviteteve ku realizohen aktivitete sportive, si futboll në kalçeto dhe palestër. Në ambientet e palestrës sipas planit të aktivitetit ditor zhvillojnë palestër 1 (një) orë deri 2 (dy) orë në ditë, të cilët ishin të kënaqur dhe me furnizimin e saj me materiale, si gira, shtaga të ndryshme sipas peshave etj.

Në IEVP Berat, në mënyrë të vazhdueshme janë zhvilluar kurset profesionale për elektrikist dhe hidraulik. Në këto kurse marrin pjesë të burgosurit, të cilët i frekuentojnë rregullisht dhe në përfundim të kursit pajisen me certifikatë pjesëmarrjeje. Aktualisht këto kurse zhvillohen çdo ditë sipas një programi të përcaktuar dhe kishte nga 8 të burgosur për secilin kurs.

Rregullorja Evropiane e Burgjeve parashikon se *“Regjimi i ofruar për të gjithë të burgosurit përfshin një program të balancuar veprimtarish. Ky regjim u lejon të gjithë të burgosurve të kalojnë sa më shumë orë në ditë jashtë qelive të tyre, sipas nevojës për një nivel të përshtatshëm të ndërveprimit njerëzor dhe shoqëror”*¹⁶.

Në IEVP-në Berat, të dënuarit dhe të paraburgosurit, praktikantët e riteve të feve islame dhe krishterë kryenin ritet fetare në mënyrë të rregullt.

---

¹⁴ Neni 30 dhe 63 i Rregullores së Përgjithshme të Burgjeve

¹⁵ Rregullorja e Evropiane e Burgjeve Pika 25.1 dhe 25.2; <http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/EPR/EPR-Albanian.pdf>

¹⁶Rregullorja e Evropiane e Burgjeve Pika 25.1 dhe 25.2; <http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/EPR/EPR-Albanian.pdf>

Dosjet psiko-sociale ishin të plotësuara me përmbledhjet nga takimet e fundit me të dënuarit dhe të paraburgosurit, me programet individuale dhe në grup, me vlerësimet e tre mujoreve dhe gjithë dokumentet e tjera mbështetëse.

Shërbimi shëndetësor

Grupi i inspektimit, gjatë vizitës inspektuese në I EVP Berat i kushtoi një rëndësi të veçantë funksionimit dhe cilësisë së ofrimit të shërbimit shëndetësor të të paraburgosurve dhe të dënuarve, për garantimin dhe ruajtjen e shëndetit të këtyre personave që vuajnë dënimin në regjimin e burgjeve, si dhe i krahasuar me standardet e përcaktuara në aktet ndërkombëtare për këtë qëllim.

Organika e stafit mjekësor në këtë institucion përbëhej nga një mjek (i emëruar part-time), katër ndihmës mjekë, një stomatolog (part-time) dhe një farmacist në mungesë.

Mekanizmi Kombëtar konstaton se mungesa e farmacistit, si dhe e mjekut dhe stomatologut me kohë të plotë ka një ndikim të drejtpërdrejtë në cilësinë dhe mbulimin e shërbimit shëndetësor dhe për shmangien e situatave të tilla, duhen marrë masa të menjëhershme për plotësimin e stafit ose në mënyrë alternative për emërimin me dy mjekë me kohë të pjesshme, pasi mund të ketë raste urgjente të cilat personeli shëndetësor nuk mund t'i përballojë dhe pasojat mund të jenë të rënda.

Avokati i Popullit sjell në vëmendjen tuaj qëndrimet e KPT-së (CPT-së) në lidhje me vonesën e qasjes të të burgosurve të mjeku specialist, ku rekomandon se: *“Derisa qëndrojnë në burg, personave të dënuar duhet tu mundësohet qasja deri te mjeku në çdo kohë, pa marrë parasysh faktin e regjimit të burgosjes së tyre” dhe se, “shërbimi shëndetësor duhet të organizohet në atë mënyrë, që do të mundësojë që kërkesat për konsultime mjekësore të ofrohen pa zgjatje të pa nevojshme”*, si dhe Rregulloren Evropiane të Burgjeve ku përcaktohet se: *“Autoritetet e burgut ruajnë shëndetin e të gjithë të burgosurve që janë në kujdesin e tyre. Shërbimet mjekësore në burg organizohen në bashkëpunim të ngushtë me administrimin shëndetësor të komunitetit ose të shtetit. Të burgosurit i ofrohen shërbimet mjekësore, kirurgjike dhe psikiatrike, duke përfshirë dhe ato shërbime që janë të disponueshme në komunitet”¹⁷.*

Gjatë inspektimit u evidentua se institucioni kishte marrë masa për kompletimin e dhomës së stomatologut për pajisjen me të gjitha pajisjet e nevojshme, kishte dhomë mjeku, farmacisti dhe dhomë infermierie të pajisura me orëdi sipas standardeve. Dhoma e vizitave ishte e pajisur me një shtrat vizitash, si dhe një tavolinë dhe një karrige. Dhoma shtrimi ishin tre, të pajisura me nga 2 (dy) shtretër, por kishte mungesë pajisje të një aparati oksigjeni. Nga këqyrja e dokumentacionit të stafit mjekësor, e në veçanti ai i mjekut, u konstatua ekzistenca e një regjistri të vizitave të mjekut, regjistrat e informacionit 24 orësh të infermierëve dhe kartelave mjekësore, të cilat ishin mbajtur në rregull. Ndërkohë konstatoam se nga ana e stafit mjekësor ishin marrë masat për pajisjen e sektorit të shëndetësisë me një libër për regjistrimin e rasteve të veçanta dhe të dhunës. Skema e rimbursimit të ilaçeve në parim ishte në funksionon dhe të paraburgosurit/dënuarit ishin

---

¹⁷ Rregullorja Evropiane e Burgjeve, pika 39, 40.1, 40.5;

të pajisur me libreza shëndetësore. Skema e rimbursimit të ilaçeve funksiononte mirë për të dënuarit, sipas kontratës trepalëshe me FSDKSH dhe depon farmaceutike, për sigurimin me ilaçe në institucion. Ndërkohë, që më i vështirë bëhej zbatimi i kësaj skeme për të paraburgosurit, të cilët për shkak të vonësive në plotësimin e dokumentacionit të dosjeve personale e kishin më të vështirë sigurimin e ilaçeve me anë të skemës së rimbursimit të ilaçeve. Gjithashtu, nga të intervistuarit u ngritën ankesa në lidhje me mungesën e medikamenteve në institucion, të cilat shpesh mbuloheshin me kontributet e sjelljes nga familja.

Grupi i punës konstaton se megjithëse skema e përgjithshme mbi rimbursimin e medikamenteve funksiononte normalisht, të burgosurit në varësi të kërkesave të tyre për tituj të ndryshëm të medikamenteve, të cilët ishin jashtë kësaj skeme të miratuar nga Ministria e Shëndetësisë, ishin të detyruar të drejtoheshin familjarëve të tyre me kërkesa të ndryshme sipas nevojave të tyre.

Nga biseda me të dënuarit/paraburgosurit u konstatua se kishte ankesa të shumta për shërbimin stomatologjik, i cili ishte pjesërisht funksional për arsye se në institucion kishte mjek stomatolog me kohë të pjesshme nga Hena në të Premte çdo ditë nga 4 orë.

Lista e të sëmurëve përbëhej nga 18 të sëmurë kronik, 6 të sëmurë me diabet, si dhe 11 persona ish-përdorues të substancave narkotike që trajtohen me “metadon”, persona të sëmurë të shëndetit mendor, të cilët trajtoheshin me medikamente, ushqim dhe vizita mjekësore sipas rekomandimeve të mjekëve specialist. Këta persona trajtohen çdo ditë me medikamente, por ishin në kontroll të përditshëm nga mjeku i institucionit dhe stafit të infermierëve që krynin shërbim 24 orësh.

Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) Berat, nuk kishte Sektor të Kujdesit të Veçantë, në një kohë që për të dënuarit me probleme të shëndetit mendor duhet të tregohet kujdes i veçantë sa i takon përzgjedhjes së standardeve të dhomave ku do të qëndrojnë, ndaj higjienës vetjake të tyre, si dhe të mjedisit që i rrethon.

Personat të cilët vuajnë nga çrregullime të shëndetit mendor, për shkak të sëmundjes së tyre, kanë nevojë për një vëmendje të veçantë, veçanërisht nga ekipi multidisiplinar i institucionit, siç parashikohet në pikën 4 të nenit 3 të ligjit 44/2012 “Për Shëndetin mendor”, i ndryshuar ku thuhet se: “Ekipet multidisiplinare” janë ekipet e përbëra nga specialistë të disa fushave, si mjekë, infermierë, psikologë, punonjës socialë, terapistë okupacionalë, logopedistë, terapistë zhvillimi apo specialistë të tjerë, të cilët veprojnë në mënyrë të koordinuar, sipas protokolleve përkatëse për ruajtjen dhe përmirësimin e shëndetit mendor¹⁸.

Për sa më sipër dhe në mbështetje të pikës 3, të nenit, 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, ku thuhet se: “Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”; të nenit 21, germa “b” të ligjit nr. 8454 dt. 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar, ku thuhet se: “Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive; si dhe në bazë të nenit

---

¹⁸Pika 4 të nenit 3, të Ligjit nr. 44/2012 “Për shëndetin mendor”.

81, pika 2/b të ligjit Nr. 81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”, ku parashikohet midis të tjerash se: “Mekanizmit Kombëtar për Parandalimin e Torturës ka këto kompetenca:

b) paraqet rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohen trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura, trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor ose poshtërues”.

REKOMANDOJMË:

1. Marrjen e masave të menjëhershme, për eliminimin e mbipopullimit në IEVP Berat, pasi kjo situatë ka sjellë për pasojë shkeljen e të drejtave jetike të personave të paraburgosur që vuajnë dënimin në këtë institucion, si dhe përbën shkelje të standardeve të parashikuara në aktet ligjore dhe aktet ndërkombëtare për këtë qëllim.
2. Marrjen e masave të nevojshme nga institucioni që në bashkëpunim me UK Berat, të përmirësojnë situatën e furnizimit pa ndërprerje me ujë të ambienteve në regjimin e brendshëm ose të gjejnë zgjidhje alternative për furnizimin me ujë, me qëllim mbajtjen e higjienës personale të të burgosurve, si dhe pastërtinë në dhomat e banimit dhe ambientet e përbashkëta.
3. Marrjen e masave të menjëhershme, për plotësimin e organikës të stafit mjekësor të institucionit me mjek të përgjithshëm me kohë të plotë, stomatolog, farmacist të punësuar me kohë të plotë dhe staf policior sipas organikës së miratuar, për të garantuar një sistem efektiv të shërbimit shëndetësor të të burgosurve, kryesisht për të sëmurët kronik dhe ata me probleme të shëndetit mendor, si dhe për ruajtjen e sigurisë të burgosurit nga stafi policor.
4. Marrjen e masave për të garantuar akomodimin e të dënuarve dhe të të paraburgosurve në mjedise të përshtatshme banimi, duke respektuar normat në minimum të hapësirës për person, në institucione të tilla, që janë 6m² për dhomat për një person dhe 4m² për person, kur në to sistemohen më shumë banorë.
5. Marrjen e masave të menjëhershme, për akomodimin e personave të moshës 18-21 vjeç në dhoma të veçanta, sikurse parashikohet në manualin e sigurisë për këtë kategori.
6. Marrjen e masave të menjëhershme, për krijimin e Sektorit të Kujdesit të Veçantë (SKV) në IEVP Berat.
7. Marrjen e masave për rritjen e pranisë së punonjësve të sektorit juridik dhe sektorit psiko-social në kontakte të përditshme me personat që vuajnë dënimin në këtë institucion, për dhënien e këshillimeve ligjore dhe sqarimet për zgjidhjen e kërkesave dhe ankesave që ata mund të paraqesin.

8. Marrjen e masave të menjëhershme, për pajisjen e institucionit me autoambulancë, për transportin e të sëmurëve në rastet e emergjencave shëndetësore.
9. Marrjen e masave të menjëhershme, për rritjen e numrit të aktiviteteve kulturore, sportive dhe sociale nga sektori psiko-social, me pjesëmarrjen e gjerë të personave të burgosur, që të ndikojnë në formimin dhe riintegrimin e këtyre personave.
10. Marrjen e masave të nevojshme nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve, për kryerjen e një studimi mbi kapacitetet e nevojshme për ofrim më cilësor të shërbimit telefonik të të burgosurve me familjarët e tyre. Të rishikohet kontratat me subjektin që ofron aktualisht shërbimin e telefonave në sistemin e burgjeve, si dhe shtimin e numrit të operatorëve privat.
11. Marrjen e masave të menjëhershme, për plotësimin me pajisje hotelerie të dhomave të banimit, si karrige për qëndrimin ulur dhe komodina për mbajtjen e sendeve personale dhe të ushqimeve.
12. Marrjen e masave të nevojshme, për instalimin e një skaneri në ambientet e I EVP Berat për të bërë të mundur kontrollin me efikasitet të ushqimeve për të dënuarit dhe të paraburgosurit.
13. Marrjen e masave për ndryshimin e kuotës ushqimore, pas rritjes së numrit të produkteve bazë dhe përmirësimit të larmishmërisë së tyre.
14. Marrjen e masave të menjëhershme, për eliminimin e lagështirës në ambientet e përbashkëta të dusheve dhe tualeteve dhe vendosja e tyre në funksion.
15. Të merren masa të menjëhershme për vendosjen në sektorin e protokoll arshivës të institucionit, të një regjistri të veçantë për regjistrimin e kërkesë/ankesave¹⁹ që kanë të burgosurit dhe mënyrën e zgjidhjes së tyre, si dhe ku të evidentohet marrja në dorëzim e shkresave zyrtare me përgjigje nga institucionet, në lidhje me ankesa e të burgosurve, kur ata ju drejtohen institucioneve qëndrore dhe atyre të pavarura.

Për qëndrimin dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, të vihemi në dijeni brenda afatit 30 ditor sipas nenit 22 të Ligjit Nr. 8454, datë 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj,

KOMISIONER

AHMET PRENÇI

---

¹⁹ Neni 58, pika 6 e ligjit nr.81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”.